

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra a 26. szám alatti ház emeletén.

Megjelen a lap hetenkint 3-szor a m. kedden, csütörtökön és szombaton délel. Ára évenként 3 ft. o. é.

Hirdetési ár: 5 hasábos sorért 1-ör 7 kr., 2-ör 6 kr., 3-ör 5 kr. o. é. minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó hivatalnál kezeletik.

A nyilvtérítési cikkek sora után 20 kr. előjegyzés mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Előfizetési díj

a

K. KÖZLÖNY

1865-dik évi folyamára.

Egészévre . . . 12 forint.

Félévre . . . 6 „

Évnyegyedre . . . 3 „

Az előfizetési pénz kiadó Stein János középutcai könyvkereskedésébe küldendő, hol a megrendelt példány pontos megküldéséről intézkedve van.

A Kis-Közlöny mellől, febr. 20.

Ugy látszik, Schuller Libloy ur az ékes szólás fő theoriájának tartja, hogy ha csak lehetséges örökké szegénységi bizonyítványt állítson ki az országról. Ezt tette az elmúlt évben a Reichsrathban, midőn az erdélyi vasut kérdése került elé; ezt tette most a főadó kérdésében.

Schuller urnak azt tetszik mondani, hogy Erdélyben sehol nincs tagosítás, mely mondásból a tünik ki, hogy Schuller ur csak is a szász földet tartja Erdélynek, s ennek nagyobb részét a szász föld Kronlandjának tekinti; mert, mint Erdély viszonyait ismerni kellő egyén csak nem mondhatta volna azt, az egész országról, miután igen is több tagosítás létezik; de igenis helyesen mondta a szász földről, hol tudomra egyetlen egy tagosítás sem létezik, ámbar a haladást nem kívánó és az ország kifejlődésének főakadályozói, a nemesség, a mint ezeket a jelenlegi burocratiai szabadelvi reformátorok szokták nevezni, csak nem lehet akadály a szász földön, hol nem léteznek nemesek.

Hogy pedig három dülös rendszert folytatnak, e nagyon is természetes következtetése a nem tagosításnak, és a gazdaság eszméjével leginkább egybeférő, hol váltógazdaságot nem lehet folytatni.

Ha Schuller ur csak is azt mondotta volna, hogy nagyon is kevés tagosítás történt ez országban, ugy igenis igaza lett volna; de ezen vád nem az országot terheli, melynek egy nagy része igenis óhajtja azt, hanem a jelenlegi állást, mely jelenben is fentartja az abszolút kormányrendszer alatt keletkezett tagosítási törvényeket, melyek pedig annak kivételét annyira megnehezítik, hogy csak is ez az oka, hogy a megyékben több tagosítás nem történik.

Hogy pedig istálózás nem léteznék, ezt sem lehet állítani, mintán igenis sok hely van bevétel, a hol még tagosítás nincsen.

Hogy pedig mezei rendőrség nincs, ezzel Schuller ur leginkább önmagát és a tartományi gyűlést vádolta be, a hol bőv alkalma lehetett volna Sch. ur és társainak a helyett, hogy az országot egészen újja alakítsák, arra hatni, hogy a vagyon- és személy biztonságáról célszerű rendszabályok készítenek.

Schuller urnak nagyon is igaza van, hogy Erdélyben a tolvajságok nagyon is minden napi esetekké váltak, de ennek is mi az oka? könnyen fölfedezhetné azon commercialis rendszabályokban, a melyek sem népünk erkölcsére nem találnak, sem ős intézményeinkkel nem állanak összhangzásban. Hogy azonban Erdélyben szokás volna, mint egy formászerű szerződést kötni az ismeretes tolvajbandákkal, ezt sem közsegekről, sem egyes birtokosokról nem hallottam, ha csak ezen erkölcs rontó és minden adminisztratív eszmét kigunyoló szokás a szász földön nincs szokásban.

Hogy utvámokkal is meg vagyunk áldva, igenis igaza van Schuller urnak, de ezen alkalommal, midőn éppen az aránytalan terhekről beszélt, nagyon is helyén lett volna a Reichsrathnak fölfedezni, hogy mily aránytalanul vannak ezen utvám szedések az országban felosztva; mert például Szabentől Szász-Sebesig nem szednek vámost, de Szász-Sebestől Tordáig igen, mert Szabentől Szász-Sebesig viszen azon ut, mely Temesvárra vezet, s így Szabennek kereskedelmi érdekét előmozdítja, a mellett a Kolozsváron keresztül Váradnak vezető ut vámos levén, Kolozsvárra nézve káros, s hogy még inkább

szenvedjen Kolozsvár, ugy a Bukovina felé vivő ut is vámos, s ezeken kívül több vámos ut az országban nem létezik, ha csak a brassó-szebeni uton nem kell fizetni, de ezt nem tudom.

De, hogy mindezeket az adó kérdésében a Reichsrathban mi szükség volt előhozni, valóban annak megértésére doctori felfogással kellene, hogy bírjunk; Schuller! urnak jobb lett volna arról beszélnie hogy mily szegény az ország, most már szinte képtelen tovább az adót fizetni; elé kellett volna hozni, mily aránytalanul van az adó kivétel, és hogy Erdélynek egyrészt több magzaporodás van felszámítva, mint a Bánátban; s még nagyon sok egyébekkel indokolhatta volna a 400,000 forint elengedésének szükségét a nélkül, hogy szegénységi bizonyítványt állítson ki.

Hogy a Reichsrathban levő erdélyi követek micsoda nyemerényt látnak abban, hogy a főadóból a Reichsrath 400,000 forintot elengedett, nem értem, miután az egész országra nézve nem 400,000 forint az elengedés, hanem csakis 96,000 forint; mert igaz, hogy a Reichsrath 400,000 forintot engedett el a tiszta főadóból, miután hadipótlék nem volt reá téve, de ezen elengedett 400,000 forintba kellett 6% országos költségre és 70% földterhelmentésre, mint pótlékadót fizetni, most ezen 400,000 forintnak 76% nem vétethetvén fel, de az országos szükségletekre fordítandó összeg, valamint a földterhelmentesítésre szánt pénz minden esetre be kell hogy gyűljön, miután kivált az utolsó-nál ellenesethen a kamat fizetés megszüntetés, s így ezen 76%-ból bejött összeget, mely 304,000 forintot tesz, nagyon is természetesen a többi megmaradt egyenes adók szerint kell kiosztani, mint fizetendő pótlékot, és így egy nagy része az elengedett összegnek újra visszaszáll a főadó fizetőkre.

Ha az erdélyi tartományi gyűlésnek követjei, kik a Reichsrathban, vannak egy kissé számot vetnek önmagokkal, hogy mivel szereztek volna Erdélynek is több hasznát, hogyha a bizottmányban s majd a Reichsrathban az ellenzék által kívánt igazságos lepasztásaira szavaztak volna a költségeknek, s így a leszállításokkal, miután a városokkal többségben lett volna, vagy lenne az ellenzék, azonnal életbe is léptethették volna az apasztásokat; vagy azáltal gondoltak több hasznát az országnak tenni, hogy kieszközölték a 400,000 forintnak elengedését, mely tetteleg leszál 96,000 forintba? H. H.

A tizedkárptólási ügy törvényes szempontból tekintve.

II.

A fiscalis dézmás földbirtokosoktól az állam által megszüntetett dézma árenda következtében okozott kárnak megtérítését megtagadni — mi semmiképp sem volna igazolható — nemcsak kiáltó igazságtalanság, hanem egyszerűen képtelenség is lenne! Igazságtalanság, a mennyiben a fiscalis dézmakárptólásnak megtagadása, melyet az illető dézmahaszonbért birt magán családoknak szentesített hazai törvényeink is határozottan megadtak, nem csak ezekkel, de a természetes méltányossággal is merőben ellenkezik; de képtelenség is ezen fiscalis dézma megszüntetése által okozott kár megtérítésének megtagadása azon következtetelen következményként fogva, hogyha a volt földesurak az állam még az ötlet csálhatatlanul és az 1351-diki decretum szerint elvitázhatatlanul illető földesuri dézma megszüntetése által okozott kár-megtérítést sem adná meg csak is azért, mivel ezen földesur, vagy is családja, az egyházi vagy fiscalis dézmát, melynek vételétől elesett, örökös szerződésnél fogva haszonbérbe birta, mely haszonbérnél fogva jobbágyaitól fiscalis dézmát vehetett, s így azoktól mind a haszonbérés fiscalis, mind pedig földesuri dézmát venni elvitázhatatlanul jogosítva volt; következésképpen ezeknek megszüntetése következtében szenvedett kárt az állam által magának megtéríttetni, tehát mind a papi, mind a földesuri dézma kármentesítést követelni jogosítva volt!

Még nagyobb képtelenség ennek ellenében az, hogy azon egykori földesur, a kinek a jobbágya egyházi vagy fiscalis tizedet fizetni nem tartozván, attól tizedet nem véve, a

tized megszüntetésével az ilyen fiscalis dézmát nem fizetett jobbágyok után a nem vett s nem is vehetett dézma megszüntetése által tulajdonképpen kárt nem is szenvedett dézmakárptólást kapjon; ellenben a vett és törvény szerinti vételre jogosított, de az állam által megszüntetett egyházi vagy fiscalis dézmáért és földesuri kilenczedért, minek következtében az illető földesurak roppant kárt szenvedtek, s mégis az ilyen kettős kárt szenvedett földesurnak kártérítés éppen ne adassék! Hol itt az igazság, hol a józan elv és a következetesség?

Ezen dézma kármentesítésnek igazolhatatlan megtagadása annál sérelmesebb lenne, mivel a dézma árendás jószágok után az illető földesurnak az egyházi vagy fiscalis dézma örökös haszonbért megszüntetése miatt szenvedett kárnak megtérítése határozottan megadott a Felső által szentesített 1849-ik V. törvénycikkely 6-dik §-sa által is ezen szavakkal fogva:

„A mennyiben fiscusi dézma magán családok birtokába, akár örökös szerződés, akár királyi adomány által jutott, a tulajdonos magán családoknak a köz álladalom által leendő kármentesítése biztosítván, ezen kármentesítés iránt ő Felsője magyar ministeriuma által a legközelebbi országgyűlés eleibe részletes javaslatot fog előterjeszteni.”

Tehát — a midőn a földesuri dézmának kártérítése a megszüntetett urbériségek kármentesítése által egyetemben adatott meg — a fiscusi dézma megszüntetése által az illető földesurnak okozott kármentesítése s ez iránti biztosítás különös törvény által adatván meg, ezen fiscusi dézma-kártérítés már a Felső által szentesített törvény szerint is megállított dolog, s csak is az ezen kártérítésnek a módja és mértéke volt még a törvény által utólagosan meghatározandó, mi fájdalom, a rögtön bekövetkezett 1848-diki szerencsétlen események miatt a dézma vételre jogosítottoknak nagy kárára elmaradt!

Ezen 1848-iki V-ik törvénycikkelynek 6-ik §-sa, mely által a fiscalis dézma kártérítése az illetők részére biztosított, mint privát jog felett intézkedő szabály, rendíthetetlenül áll és csak a jog folytonossága tekintetéből is állania kell! Tehát ez, a megszüntetett egyházi vagy fiscalis dézma kártérítése iránti kérdés megoldásánál minden esetre irányadó és a törvényes igazságú bírónál sinormértékül szolgálónak tartandó.

A törvényeknek ezen intézkedése Magyarhonban teljességbe is vétetett, és az egyházi tizedet örökös haszonbérbe birt magános családoknak is kártérítés adatott, sőt a mennyiben Erdélybe is a papság ily egyházi vagy fiscalis dézmát királyi adománynál fogva birt, annak elvesztéséért az 1848-dik erdélyi országgyűlés VI. törvénycikkely 5. és 6-dik §§. szellemében a kármentesítés az állam által már meg is adatott, és az ezt megrendelő törvény teljességbe is vétetett, ezen kártérítés tehát nem tagadtathatik meg egybekiáltó igazságtalanság nélkül az erdélyi magán családoknak sem, a midőn ezt az idézett 1848-dik honi törvény is azoknak határozottan megadta. De, ha e szerint a fiscalis dézma megszüntetése miatt szenvedett kárt a magán családoknak az állam törvény szerint köteles megtéríteni, még inkább köteles az állam ugyanazon magán családoknak a megszüntetett tulajdona — a földesuri dézma — által okozott kárt megtéríteni! Még pedig a fiscalis dézmát örökös szerződés mellett haszonbérbe birt földesuraknak mind a földesuri, mind a fiscalis dézma megszüntetése által okozott kárt az állam annál is inkább tartozik megtéríteni, mivel ezen földesuri és fiscalis dézma kármentesítése nem kegyelembeli, hanem tisztán és határozottan a törvény védelme alá tartozó privát jogbeli ügy, és a károsult földesuraknak az általános polgári törvénykönyv 365-dik §. által is megadott, és azoknak részére biztosított jog; mivel, valamint az urbériségnek éppen ugy a földesuri és fiscalis tizednek is az állam által eszközölt megszüntetése nem egyéb, mint az urbériségnek, s nevezetesen a földesuri és fiscalis tized vehetés jogának az állam által történt kisajátítása, mely kisajátítás mindenkor az idézett 365-dik §. rendelete szerint is, csakis illő kártérítés mellett történhetik és ennek meg kell adatnia.

Törvényes igazság szerint ezen kisajátításnál a tulajdonosnak az érték meghatározása felett ki kellett volna hallgattatnia, mi fájdalom nem történt, méltó tehát, hogy legalább az, a mit az állam egyszer meghatározott, adassék meg, és a fiscalis dézmát örökös haszonbérbe birt magán családok mind a földesuri, mind pedig a fiscalis dézmáért, vagyis inkább az ezeknek vételi joga megszüntetésiért, a meghatározott mód szerinti kártérítést okvetlenül kapják meg! S így

a dézma kártérítése iránti kérdés jogi szempontból általában meg levén fejte, kétségbehozhatatlanul áll:

hogy a fiscalis dézma haszonbért birt magános családoknak, mind a haszonbérbe birt egyházi vagy fiscalis, mind a tulajdon földesuri dézma, vagyis dézma vehetési jog megszüntetése által okozott kárt az állam megtéríteni köteles, s egyszersmind magától értetődik az is: miszerint a dézma kárptólási tőke utáni kamat általában azon időtől fogva illeti a kártvallott földesurat, mióta a dézma vételi jog az állam által megszüntetett, és ez által az illető földesurak kárt szenvedtek; az időszak szerint vett, de az állam által megszüntetett dézmát a kármentesítési tőke után időszak szerint fizeteni szokott kamat képviselvén.

Kolozsvár, febr. 25.

Munkát, kölcsönpenzt, vagy kenyereket az éhező népek. Ezt minden népek van joga követelni. Ezt kéri Erdélynek inséges népe is a magas kormánytól, melyet pénzével, vérével támogat.

E fenebbi tétel nálunk Erdélyben annyival inkább alkalmazható, mert a szerfelett magas adók által, az adózók tőkéje több évek óta annyira kimerített, hogy jelenleg már 50 kros törökbuza mellett is éheznek a népek egy nagyrésze.

Múlt év augusztus hó 25-én a „Kolozsvári Közlöny“ 100-ik számában figyelmeztettem a magas kormányt a bizonyosan bekövetkezendő éhségre. Ezen figyelmeztetésben következőleg jeleztem az 1865-ik évben beállandó éhenhalást.

Helyes ok nélkül nem szabad a közönség nyugalmát zavarni. A közlő veszély jelzése még nem vészharang; nem venni észre a közeledő ellent, egyetlen együgyűség, késztetelen bevárni több mint könnyelműség, bűn lenne.

E közlemény indoklásánál legyen szabad Erdélynek mostoha anyagi körülményeire hivatkozni.

1817 óta Erdélyben a földnépen nem volt közelebb az éhenhaláshoz, mintleg az 1865-ben, mert

a közel múlt három évig tartott rendkívüli szárazság következtében a Magyarországon előállott inség Erdélynek minden felesleges gabonáját az utolsó szemig felemészítette, elannyira, hogy hazai gabona-raktárakban szinte semmi gabnakészlet nincsen. Ezen állítástomat igazolja azon szomorú tény, miszerint a mezőségen az aratás és betakarítás a folytonos esőzések miatt két hetet késvén, ezen idő alatt akármennyi mezei gazda koplalt.

A bosszas esőzés következtében Erdélyben az ideai szalmagabona-termés mind minőség, mind mennyiség tekintetében igen silány.

Jelen évben a törökbuza megéréséhez alig van már remény, pedig ez igen fontos gabona-nem; mert Erdélyben a népek csaknem kirekesztőleg a törökbuza szolgálat társzertől, főleg az oláhoknak.

Sulyosbítni fogja az élelmi szerek hiányát az általános pénztelenség.

Igen szomorú körülmény, de tény, hogy Erdélyben vasutak hiánya miatt a rögtöni segély merő lehetetlenség.

Kötelességemnek ismertem e sorok által az olvasó közönséget, de főként magát a kormányt is a közeledő veszélyre annyival is inkább figyelmeztetni; mert nálunk egy bekövetkező éhségidő alatt a rend azonnal fel fog bomlani.

Jelen központosított kormányzás alatt egyes ember kötelességének eleget tett, ha a magas kormánynak a közeledő veszélyt maga idejében jelezte; a szerencsétlenség elhárítása, ha az lehetséges, mindenesetre annak enyhítése a magas kormány teendője lévén.

Az idézett sorokban kifejezett aggodalmam akkor igen sokak által agyrémnek, visionak tartatott — azonban, hogy aggodal-

mam nem volt általában, azt eléggé bizonyítja Erdély népe nagyrésztének inséges állapota. Földmívelő nép jólétét leginkább jelzik minél számosabb házasság, a népszaporodás és a mentől kisebb halandóság. Merem állítani, hogy 1817 óta egy évben sem költöztet aránylag kevesebb házasság, egy évben sem fog kevesebb gyermek születni, egy évben sem lesz nagyobb a halandóság, kivéve cholera éveket, mint 1865-ben. Allitástomat az év végén igazolni fogják a statisztikai kimutatások.

Mielőtt nálunk hivatalosan ki lesz mutatva (a mi pedig hivatalosan nincs feljelentve, az ha tény is még sem tény), hogy p. o. X. faluban N. N. éhenhalt: százan, meg ezeken fognak a kevés és egészségtelen típusok által elbetegesedni s ennek következtében elhalni.

A baj nagyobb, mint a melyen jótékony célú táncz-, zeneestélyek, műkedvelői előadások és bazárok által lehetne segíteni. A szükséges segedelem sürgetőbb, hogysen hosszasan lehetne tanácskozni, tervezgetni. Annál fogva azok, kiket a nagy közönség követni szokott, társadalmi uton azonnal és haladéktalanul kezdjenek hozzá, a könyv-adományok gyűjtéséhez. Ez is jólesz, ez is enyhít valamiképp, de az általános pénztelenség és szegénység miatt, a begyűlendő könyv-adományok által a szükséges gyökeres enyhítést legtávolabbi sem lehet remélni.

Országos inséggel szemben országos, az az kormányi intézkedésre van szükség.

Ha a magas kormány a múlt évben adhatott a magyarországi inségeseknek husz millió forintot, és vetni való gabonát; adjon Erdélynek aránylag kevesebbet, bár két milliót, és lássa el az inséges vidékeket elegendő és egészséges vetnivaló törökbuzával, ez esetben a bajon nagy mértékben lenne segítve.

Hogy a magas kormány Erdélynek inséggel küzdő népét kölcsön pénzzel és gabonával fogja segíteni, nemszenvedhet kétséget.

A lehető legjobb eredmény attól függ, hogy a segély nyújtás kirekesztőleg csakis a politikai hatóság által fog-e kezelteni, vagy pedig a magas kormány az inséges vidékeken néhány vegyes bizottság által fog-e működni. Ez utolsó esetben a kiosztás ellenőrzőtebb, s így mindenestül igazságosabb, pontosabb, megnyugtatóbb lenne, mert minden vidéknek megvannak a maga elismert becsületességű egyénei, kik ismeretes munkájuknál fogva minden kifogáson felül állanak. Ezen egyéniségeket a magas kormány annyival biztosabban megtalálhatja, mert az országos inség enyhítése nem közjogi kérdés.

B. Kemény György.

Erdély gazdasági viszonyairól.*)

A szegénység és nélkülözésekkel jutalmazott gazdasági szorgalom tájékaire jötték önk uraim! a királyi házon túl. Az 1843 ki socialis változások minket gazdaságunk tekintetében is merőben készületlen találtak; hozzájárultak az akkori kidulatások, s befejezték inségtünket azon szerencsétlen haszonbérék, melyeket az 1849-et követett években megkísértetni kéntelenek voltak a pénz és marha erőből kipusztult birtokosok a végre, hogy földükből bár nélkülözhetlen mindennapi szükségseiket megszerezhessék.

Ki valamely tárgyban a javítások iránt célzert tervet akar adni, nem úgy kell tekinteni azt a mint óhajtaná, hogy legyen, de a minek változtatása nem tölle függ; hanem úgy, a mint van. Csupán a már létező változatlan factoroknak helyes felfogásából lehet az azon alap, melyen a javítások létesíthető épülete emelkedjék.

Erdély gazdasági teendői tekintetében első kérdésnek látom, minő arányban vannak felszólva a földbirtokok. Ebből fog tisztába jöni azon kérdés, hogy gazdasági reformjaink iránti nézeteinket latifundiumokra, vagy nagyon is angustifundiumokra kell-e alkalmazni.

Tisztelt barátom, gróf Bethlen Farkas, a farradlatlan statisztikai buvár, s az ezt tárgyzó adatoknak ernyedetlen gyűjtője, kit beteges állapota el-tartóztatott ezen körben megjeleni, szives volt átengedni ezt tárgyzó munkáját, melyből e kérdésre nézve igen sokat okulhatunk, miután a mostani föld-adó az adó-catasteri munkálatok által igen sok esetekben nagyon is túlszámított tiszta föld jövedelemnek egy tizedére határozottatott elvileg. Kitétszik ezen gyűjteményéből nevezett barátomnak, hogy egész Erdélyben, a morális személyek, testületek által birtjóságokat is ide érve, és a pótlékokat (Zuschlag) s másféle adó nemeket nem számítva, ezer forintig való föld-adót fizető birtokos összesen 36 van; 100 forintig való föld-adót fizető pedig 488. Ha leszálunk a 25 frtig, az ezt vagy ennél több föld-adót fizetőkre nézve egyes megyénként következőleg állunk:

1. Van Alsó-Fehérben	317.
2. Felső-Fehérben	123.
3. Küküllőben	248.
4. Tordában	386.
5. Kolozsban	352.
6. Dobokában	180.
7. Belső Szolnokban	151.
8. Hunyadban	234.
9. Fogarásban	53.
1. Udvarhely-Széken	107.
2. Három Széken	143.
3. Csik-Széken	26.
4. Maros-Széken	157.
5. Aranyos-Széken	35.

és ezek közzé bevannak számítva a morális személyek, testületek, s oly közösségek is, melyek 25 frt vagy azon felüli föld-adót fizetnek a közönség birtokairól, úgy hogy például, ha Fogaras vidéken ezeket a számításból kihagyjuk, a többiek száma csak 10-re megyen. A városokról és szász-székekről adataim nincsenek, de általánosan tudjuk, hogy ezekben nagyobb földbirtokok, kiknek föld-adójok 25 frtra menne, nagyon kevesen vannak.

Erdély közel két millió népességű földre tehát a fennebbi számok kivételével majdnem mind oly birtok részletekre van osztva, melyek után 25 frt föld-adó se illik, vagyis 250 frt tiszta jövedelmet se hoznak be. Kívételül nálunk, gazdasági teendőink tekintetében szó se lehet oly terükről, melyek csupán nagy birtokokban ígérnek sikert. Gazdaságunk jobb karba hozatalát oly elveken kell alapítanunk, melyek oly kis birtok részletekre alkalmazhatók.

Vizsgáljuk meg továbbá azon gazdasági ágakat, és termeszterményeket, melyeket mostani gazdaságunk elállít, kiterjedésükkkel, és a belőle várható haszonnal, s népiükre nézve szükséges voltakkal együtt.

A tisztabúza inkább Három-Széken és a szász-földön termesztetik, Erdély többi részében fényűzési czikk, és a rendes élelmi szerek közzé nem számítható. Azon arányt, melyben valamely gabona nem fogyasztatik, legközelebbben mi malmos gazdákul mondhatjuk meg abból, a mint a különféle gabona nemekből ma'ink vamájt bekapjuk. E szerint a városokat, és a fennebb érintett tisztabúza termesztő részeket kivéve, Erdély falusi vidékein a tisztabúza fogyasztás mennyiségét a liszt összegének 3¹/₂ három századánál fennebb nem tehetem. Mi a magzaporodást illeti: ez több évek terméseit összeszámítva átlagosan háromnál fennebb nem megy. Közép ára pedig a m.-vásárhelyi, erzsébetvárosi és megyesi piacokon, melyek Erdély termékeny közepének fő árnyhelyei, erdélyi 16 kupás kis vékákért 1 frt vagyis mérőjének 2 frt 50 kr. Hogy ily csekély magzaporodás, közép ár, és fogyasztási szükség mellett a tisztabúza nagyobb mennyiségben termesztésére nem fordíthatjuk gazdaságunkat s attól valami nevezetes lendületet nem várhatunk, önként érthető.

A tiszta rozs termesztésének Erdélyben főbb vidékei Csik- és Gyergyó, egyebütt az ősi gabona nemekből leginkább termesztetik az elegybúza (két-szeres) ennek magzaporodási állagát se tehetem feljebb négyenél, a rozst pedig 5-nél. Közép ára M.-Vásárhelytől, s a fennebb említett két városokban az elegynek erdélyi vékákért 60 kr., vagyis mérőjének 1 frt 50 kr, a rozsnak 50 kr, vagyis mérőjének 1 frt 25 kr. A mi a fogyasztási arányt illeti: ez a falusi vidékeken két ötfőre számítható; malmainkban az egész évi őrleést tekintve, ötszáz véka megőrölt gabona közt kétszáz vékát teszen az elegybúza és rozs, háromszáz vékát pedig a törökbuza (tengeri, kukorica.)

E szerint Erdély népének főfogyasztási czikke a törökbuza, melyhez különös előszeretettel viseltetik, s pedig ez az, mely ha gazdaságilag összeszámítunk mindent, többször ad valóságos kárt, mint hasznot. Én a Maros és Kis-Küküllő környékén fekvő gazdaságaimba tett több évi tapasztalásaim után a törökbuzáknak magzaporodását közép számban 30-nál, következőleg egy 1,600 □ öles föld termését 30 erdélyi kis vékánál fennebb nem tehetem. Számítsuk fel a reá tett munkát s egyéb költségeket, s vessük össze azon közép árral, melylyel az Erdély közepének piaczkol szolgáló fennebbi három városban: u. m. M.-Vásárhelytől, Erzsébetvárosra és Medgyesre fizetettnek szokott, mely kis vékákért 50 kr, vagyis mérőjével 1 frt 25 krajczárt teszen.

Egy holdra kell egy véka mag 50 kr; vetésre 2 eke boronálással együtt 2 frt 40 kr; első kapálásra 8 kapás 2 frt 66 kr; második kapálásra 10 kapás 3 frt 33¹/₃ kr; leszedésre 6 szedő 2 frt; hazahozatalért 50 kr; eleséplik 1¹/₂ ért a 1¹/₂ véka eszéplő bérnek 75 kr; eladáskori fuvarbér bármelyikig a nevezett három város közül 3 mértföld távolságra vékájától 6 kr, a 30 vékától 1 frt 80 kr; piaci vám, mely M.-Vásárhelytől egy négy marhaszékért 24 krajczárt, Erzsébetvárosra 10 krajczárt, Medgyesre 11 krajczárt vesznek, közép számításal 8 kr; adó az egy holdra legalább 1 frt; száraz holdas birtokra rendesen a gazdatiszt bére 100 frtra menven, esik ezen 1 holdra 1 frt; határcauszók bére egy holdról két tetéz véka csős törökbuza 50 kr; gazdasági épületek tőkéjének kamatjából reparatioi költségekből és tüzelleni biztosításokból esik

ezen egy hold termésre legalább 50 kr, összesen 17 forint 3 krajczár. *)

Az 50 kr-al eladott 30 véka törökbuzáknak ára pedig csak 15 frt, és így ily ár mellett a tiszta kár holdanként 2 frt 3 kr, s pedig még a tavalyi termésűket is, mely kivált Erdély ezen részén egyike vala a szűkebbeknek, oly évben, mikor Magyarország rónán az éhbálál rémjével ijeszítő terméketlenség nálunk is árának némi emelésére szolgált, a m.-vásárhelyi, megyesi, erzsébetvárosi piaczkokon egészen a mult májusig kis vékákért 60 kr-nál feljebb nem tudtak eladni, dacára azon a hírlapjainkban valótlanul kürtölt magas piaci áraknak, melyek önk gabonakereskedőit Erdély piaczától eljlesztették.

A fennebbi számítás szerint, melynek — mint önk az itt jelenlevő erdélyi gazdatisztaim közbeszólásaiból meggyőződhetünk — egyetlen pontját se tettem kelletnél fennebb, sőt némelyiket mind a szükséges munka mennyiségére, mind annak árára nézve igen alának állítanak, a 60 kros piaciár szerint is holdanként csak 97-et teszen a tiszta haszon.

Mind e mellett a törökbuza termesztésre Erdély népe mint valami mania által különös hajlammal vonatik. Mint önk láthatják, a rendesen három fordulóra osztott határoknak egyike, tehát a termés alatti szántóföldek fele majdnem egészen, ezek kivül több felszaggatott kaszálók törökbuzával műveltetnek. Kivétel alá csupán a törökbuza termesztésre alkalmatlan hidegebb havasi vidékek, jelesen Csik és Gyergyó jönek. A nagyobb birtokosok törökbuza helyeit pedig felében vagy haimadában művelésre rendesen kiveszik.

Ezek az erdélyi szántóföldeknek főbb termékei, ily kevés a haszon belőlük.

Mi Európa mérsékelt ég öve alatt a havasok völgyeiben s oldalain folytatjuk gazdaságunkat; innen a közmérseketnek azon végtetei, hogy midőn például a mult télen többször volt a hideg Reaumur szerint 26 fok, s betekig állott 20 fokon alól, ezelőtt néhány napokkal a meleg 26 fokra hágott, következőleg nálunk oly gazdaságokról, minőt például egy hollandiai vagy más tengerparti szelid tél lehetségesé teszen, szó sem lehet. Nálunk nem a szárazság, hanem a mult emlékei, például az 1817-ki éhséget megelőző esős évek bizonyítják, inkább a sok esőzések hozza elő a gabona szűkiséget; mert habár szenvednek is száraz évben az alsóbb völgyek melegebb tájai, de ilyenkor van a székelyföld felső vidékeinek és más havasos tájainak legbővebb termése. Példa reá a mult száz év, melyben Udvarhelyszék felsőbb részén, jelesen a havas alján fekvő márfalvi és fenyédi határokon oly földekben, melyek felszínén a termő réteg alig tesz három hüvelyket, telaja pedig silány agyag, vegyítve kövekkel, mely a vizet át nem boesátja s a vetést hivesen tartja, oly dus a kövérségtől kikelő búza és rozs terméseket láttam ju nius végén, minőket én se a Maros, se a Kis-Küküllő völgyében fekvő birtokaimban előállítani képes soha nem válek. És ha ily évben a melegebb jobb földi vidékek teremnek bár annyit, a meny nyi lakók fogyasztására kívántatik, a gabonának ára még se emelkedik, miután termesztvényeink a jelenkor főközlekedési eszközének egy Erdély közepét átmettsző vasutnak hiánya miatt csak saját erdélyi piaczaikon találhatunk vevőket. Nagy városaink nincsenek, s városaink lakóinak nagyrésze is saját határain gazdaságot folytat. Fővárosai termesztvényeinknek a havasos vidékek, kiknél ha sikerült a termés: Erdélyben a gabona ára alább száll, mint Európában — Görög és Törökországokat kivéve — bárhol. Mikor pedig ára valamit emelkedik, ekkor nincs mit eladunk, mert az ár emelkedését csak is az általános terméketlenség, különösen a fő-fogyasztási cikknek a törökbuzáknak nem sikerülése hozhatja elő. (Folytatjuk.)

Kül- és belföldi levelezés.

Kolozsvár, febr. 25.

Télben mikor a hó járdáinkat gyakorta el-lepi, mint jelenleg is, s járhatlanná teszi, elég emberi segítség nem levén, hogy a havat járdáinkról mielőbb eltakarítsa, meggyőzhetetlen a hó eltakarítás emberi kezek által; nagy városokban s nevezetesen Bécsben, ezen munkálatot kevés költséggel és erővel rövid idő alatt végre viszik, ha éjjel nagy hó esik, reggel jókor míg az emberek járnai indulnak, már kész utak vannak. Az ut takarítása így történik. Van egy gép, melybe két lovat fognak, a hol ezen gépet elbuzgák, a hó akár milyen nagy legyen azáltal kétfelé hányatik. Ezen gép egy ék alakú triangulum két hüvelyk vastag fenyőfa deezkából (Poszten) van összeállítva, két és fél láb magasságu, egy öl hosszúságu, feneketlen alja felé elrekesztve erősségekkel, melyekre kövek vannak

*) Kihagyom a számításból a trágyázási költséget, miután azt igen kevés gazda viseli pontosan, úgy a mint az erdélyi föld kíváná, hogy t. i. minden holdjára minden hatodik évben legalább havan jó szekér trágyát vigyen. A ki ezt teheti, felemelheti egy hold közép termését 40 vékára; de ekkor hozzá kell a költségekhez számítani holdjára évenként a 10 szekér trágyát, melyet 1¹/₂ holdjával együtt szekerenként 30 kuba véve tenni fog évenként a trágyázási költség 3 forintot. Következőleg a kiadások összege 20 frt és 3 krajczár. Mivel pedig a 40 véka törökbuza ára 50 krajczár 20 frtra megy, így is veszt akkor, mikor azt 50 krajczár feljebb el nem adhatja, holdanként 3 krajczárt.

rakva nehézséggel, elől a hegye felől alkalmazva van egy szekérrud, annak tövire egy kereszt fa, hozzá két lovat fognak, s a merre az utat tisztítani kell a kocsis hajtja a lovakat, s hol a gép elbuzgátik a havat mindentől kétfelé hányja, oly gyorsasággal, hogy azon utakat, melyeket a gép egy negyed óra alatt megtisztít, 100 ember sem tudná lapátokkal annyi idő alatt megtisztítani, vagy megtakarítani. Kolozsvárt ily gépet a járdákon, vagy a hol az ember az utakat a bótól megakarná tisztítani, igen czélirányosan lehetne használni vagy gyakorlatba hozni, s ha az erre ügyelő igazgatóság ily nemli gépeket kívánna készíttetni, Gyulai Sámuel-től e részben tüzetes felvilágosítást lehetne nyerni, a ki ezen gépek szerkezetét jól ismeri. Négy ily gép az egész városban levő járdák tisztítására elegendő lenne.

Még egy hasznos figyelmeztetés: Meg volt rendelve nyomtatványokban a mult év tavaszszán, hogy minden ház birtokos készíttessen udvarára egy-egy kádat víztartásra és élen, a város magarszéről számtalan nagy kádat csináltatott igen nagy költséggel, melyek egy darabig a városbáza udvarán beverték, aztán elvitték a kirendelt helyekre, láttam megtöltve néhányat imitt amott, nyárban megbűzhödven, zöld hínárral a kádak beteltek, a bűdösség miatt a legnagyobb szárazságban kiöntöttek ezen megrendelt kádakat, s ha az ember eljárná a házakat, a tizedik háznál sem találna egyet; ha kivihető lenne, hogy minden háztulajdonos lássa el magát káddal, a közönséget e következendő mód megtanulására kellene figyelmeztetni, hogy a bécsi tapasztalt módon szerint töltsen meg edényét martiusi vízzel, legyen ez akár küttől, akár a Szamosból, akár hó vagy esővízből, a martiusi viz megmarad romolhatatlanul más évi martiusig. Bécsben az ilyen edények mindenkor martius hóban kiöntetnek és megfissíttetnek, hanem az ilyen edényeket nem kell ám a napon szabad ég alatt tartani, mint itten a városházánál és más helyeken láttam, mert ilyen hely: a martiusi viz is könnyebben megromolhatik, hanem szűben, árnyékos helyen vagy házbiyakon, mint Bécsben tartják, így megáll a viz tüzoltásra éppen egy egész évig.

Még egy harmadik észrevétel: a kolozsvári szinpad újba alakítván s fűthetővé varázsolatván, mostan serki sem panaszkodik, hogy szinházunk nem elég meleg, a világítás is elég jó, az eddigi szabad épület most izletes lakká változott, a közönség levett főveggel nézi az előadást; a páholyokat többnyire két társaság találva bérben, változtatva, egyiknek jut a pórátlan, másiknak a páros számú előadás, sokszor egyik társaság egy bérlet alatt egy darabot kétszer is látja, a mikor a másik azon darabot egyszer sem látja, hanem ezen békételenség az igazgató ur fülébe hatván, azóta ez iránt figyelemmel van.

Gyönyörű szép új lámpák hoztak, nagyon világos a szinpad, de a szibáz igazgató még sem látja azon szembenetlenségét, mit a felszolgáló személyzet követ el, feltett főveggel imponálván s tapotván minden udvariasság nélkül a tiszteletreméltó közönség között, s mutogatva a székek számát míg egyiknek másiknak, a nagy borzos sapkája fején merad egész játék alatt, mintha az ő feje kényesebb volna mint azoké, kiket ő szolgál. Ideje az ily dolgokra is figyelni, nehogy megítéltsünk.

Egy helybeli lakos, ki külföldön hosszasa ideig lakván, sok hasznos és ügyes dolgokat látott.

Hazai intézetek

A Nemzeti színház. Az országos színházi választmány a színház belsejének jó sikerrel megkezdett átalakítását az idén bevégezni szándékozik, s miután már a szinpad maga czélszerűleg be van rendezve, a fűthetőség sikerült, s a sikerült melléképületek is felállítva, nincs egyéb hátra, mint a romladozott páholyok újra alakítása, a mostaninál czélszerűbb építése, s erkely székekkel s salonnali ellátása. Jeles építésznök Kagerbauer költségvetése az általa készített és teljesleg kielégítő tervrajz szerint félannyira megy, mint a manheimi építész költségvetése vala, és így tetemes összeg megtakarítása által lehetővé képes a választmány az építkezéshez fogni. Most az építkezés hátralevő részét részint a páholyjogok eladásából, részint további hazafias adakozásból kívánják és remélik is végrehajthatni.

A mi a páholyjogok eladását illeti, e részben mi a kiszámított sikert teljesleg nem jósolhatjuk, miután a pénzszerűség általában mindenkit nyom, miután régibb páholyjogok az átalakítás dacára is sértetlenül maradtak; de annyit csakugyan remélünk, hogy a családi páholyok száma szaporodik s Kolozsvár jobb módú lakói közül többen lesznek, a kik 4—500 forintot nem fognak sajnálni azon előnyért, hogy minden saisonon bizonyosra rendes páholyaikhoz juthassanak.

Többet várunk s kell is várunk a honfias adakozástól, sőt a további építkezés lehetőségének reményét jogunk van kiválólag erre fektetni.

Az országos színházi választmány külön ki-nyomatva szétküldé azoknak névsorát, a kik a színház részére az utóbbi évtizedben 40 frton felüli összeget adakoztak. E névsor nem felette nagy, fél nyomtatott ívre jól lefért, s ha a neveket számba

*) A termesztetudósok m.-vásárhelyi gyűlése alkalmával a gazdasági szakosztály előtt mondott értekezése hílibi Gál Jánosnak. Szerk.

vesszük, utánna névszerint kitűdnök mutatni, hogy a legtekintélyesebb állású s vagyonos családok számos egyénei, sőt egész családok is többi időre tarták fenn adakozásaikat. Ez az intézet további céljára nézve minden esetre kedvező, mert a névsorból látszik, hogy a hazafi adakozatok forrása ezen intézetünk érdekében legkevésbébbé van kimerítve, és bizvást remélhetni, hogy az orsz. szinbázi választmány szétküldött adakozási iveri most midőn az adakozás közvetlen célja ki van mutatva, s így annak szükséges s sürgető volta igazolva — kellő összeggel beföltve fognak visszafizetni, s nemzeti szinbázunk a mulhatlanul szükségessé vált teljes átalakításra még ez évben átmenend.

A kolozsvári kisegítő pénztár egyesület igazgató választmányának indítványa az 1865. márt. 5-kei közgyűléséhez.

Tisztelt közgyűlés!

Az igazgató választmány óhajtott volna ez évben is, mint a multkor, indítványozója lenni némi kedvezményeknek, a miket a megszaporodott forgalom a pénz betétele s kivétele körül megengedhetne. Hogy ezt nem teszi, nem szük köbítésből származik, hanem komoly megfontolásból azon körülménynek, hogy a jelen évet a megpróbáltatás évének tartja, a mennyiben ez év folytán Kolozsvárra több pénz-intézet keletkezése várható, — adja Isten ne hiába! — a melyek bizonyos nem maradnak hatás nélkül intézetünk forgalmára, s e hatás eredményét be kell várunk, hogy a szerinti tézisk lépéseinket. Van azonban egy ennél is fontosabb ok, a mely az igazgató választmányt a jövődelem csökkentésére elölzöbátó indítványok melölzésére ösztönöz; s ez ok: mert ezernél indítványozni kívánja, hogy szavazzunk meg egy tanári fizetést a Kolozsvárra létesítendő reálitanoda számára.

Tisztelt közgyűlés! A kisegítő pénztár-egyesület határozottan kitűzött célja volt városunk iparának előmozdítása. E célra eddig a hitel emelésével s a kölcsönök nyújtásával törekedett, s ha e törekvést az ég segedelmé megadta, nem önkényt merül-e fel az óhajtat, sőt kötelesség, hogy tegyünk a szellemi téren is ez érdekében annyit, a mennyi erőnkől telik, főleg ha meggondoljuk, mennyire elhagyottan állunk a magasabb iparos műveltségre vezető eszközökben is; pedig bajos megváltozni: mi sürgetőbb? Annyit érzünk és tudunk, hogy mind kettő égető s mindkettőn segítők csak önmagunkra vagyunk utalva.

Midőn egyetünk már azon szerencsés helyzetben van, hogy a pillanat szükségén segíni képes, gondoskodunk a jövőről is, hogy a következő nemzedék hátlját kiérdemeljük. Hisz saját gyermekeink érdekében cselekszünk!

Ez eszmé vitte az igazgató választmányt az oly sokszor megbírsult törekvés fölvetelére.

Az ipartanoda felállítása körül már 1848 előtt történtek lépések. Ez időn innen azonban a keresk. és iparkamara a városi tanácsal együtt csaknem minden évben folyamodott a kormányhoz e mindinkább sürgető szükségességi intézet felállításáért. Az oktatásügyi ministerium tudni akarván, minő részvételre számíthatni a város és iparosok részéről, a kereskedelmi és iparkamara 1858-ban felszólításokat bocsátott ki egész kerületébe aláírásra. Ennek eredménye közzel 6000 forintra rugó aláírás volt, a melyből pár 100 forint be is fizetett kamatozásra a kisegítő pénztárba van elhelyezve; a városi esk. közönség ugyanakkor felajánlta a redout épületben a szükséges helyiségeket, megszavazta az első felszerelési költségeket. Ez eredmény alapján a kormány 1860-ban késznek nyilatkozott a tanoda egyes osztályai megnyitására a következő 1861-ik évben, minden évben újabb osztályt nyitván meg, és pedig elfogadván az ingyen helyiséget, s az aláírt pénzüsségekből fedezendő felszerelési költségeket; a tanárok fizetését maga kívánta hordozni, azonban oly feltétellel, 1., hogy a tannyel csak részben legyen magyar, és 2., hogy a tanoda katolikus jelleggel bírjon, s az egyház felügyelete alatt álljon.

E két feltétel ellen a keresk. kamara, valamint a városi tanács is helyén látta azon kifogást tenni: hogy a tannyel nem lehet más mint a magyar, mert a tanítványok különben az előadandó tárgyakat meg nem értik, s hogy óhajtott volna, az iskolát általában minden kizárólagos vallási színezetől megóvni, tekintve, hogy hazánkban s különösen városunkban a vallási egyenjogúság mellett, ily körülmények között egyik vagy másik felekezetre nézve kizáró természetű nem kellene hogy birjon, annyival kevésbé, mert mind az ingyen helyiséget megszavazó v. e. közönség, mind az aláírók minden vallásfelekezettől levén, ily feltételt alatti, hogy ajánlatukat visszavonják. A nézetek ily eltérése mellett az alkudozások eredményre nem vezettek, s nem sokára bekövetkezvén az octoberi diploma kibocsátása s vele a teljes politikai rendszer-változás, az egész ügy mai napig azon óhajtatások egyikét képezi, a mely kebleinket feszíti, a nélkül, hogy annak illetékes helyen sikert ígérő hangot adhatnánk. Az igazgató választmány azonban úgy van értesülve, hogy az ügy újabb fölvetelére a v. e. közönséget késznek találjuk, mihelyt a kezdeményezést megteszszük.

Igaz, hogy egy tanár fizetésének megszavazásával még nem biztosítottuk az intézet felállítását, de ha újból számba vesszük erőnket, ha a már felajánlt összegekhez még újabb ajánlatokat gyűjtünk, sőt, ha komolyan akarjuk e szent ügyet, lehetlen, hogy ezel ne érjünk.

Az igazgató választmány indítványa tehát ez:

1. Szavazzon meg a közgyűlés ez évtől kezdve a Kolozsvárra állítandó ipar-tanoda egyik tanára fizetése fedezésére évenként 800 forint, a mely évenként a kezelési költségek rovására essék, s ha ez évben kiadásra nem kerülne, mint külön tőke, külön számlára kezeltesék s kamatoztassák;

2. találja meg az egyet a városi esk. közönséget átiratilag, hogy ez ügyet karolja fel s fogjon kezét az egyet igazgatóságától kinevezendő bizottmány, s törekedjenek oda, hogy az ipar-tanoda első osztálya még ez évben megnyíljon;

3. az egyet a felajánlt fizetéshez részéről csak azon feltételt köti ki, hogy képviselői által az intézet felügyeletére befolyhasson, s a szegényebb egyleti tagok gyermekei közül, a vegyes bizottmány által közösen meghatározandó számban, néhánynak némi kedvezményt biztosíthasson a tanoda látogatása tekintetében.

Kelt a kolozsvári kisegítő pénztár-egyesület választmányának 1865. február 14-én tartott üléséből.

Különfélék.

+ A legközelebből lefolyt jogászbál minden tekintetben a legfeyesebb eredménnyel folyt le. A közelebbi évek alatt tartott zártkörű bálók között kétségen kívül legszebb közönséggel díszkedhetett. A bál háziasszonya a lelkes és köztisztelőben álló id. méltóságos gr. Teleki Domokosné volt. A jól rendezett vigalom a legszebb renddel folyt le, s reggelig tartott.

+ A legközelebbi szinpadí újonságok közül holnapután fog először szinre keltni Boérné asszony jutalmánál. „Az egyik sir, a másik nevet” című francia szinmű.

+ A „W.” szerint Almásy Pál már elszállították szomoru rendeltetése helyére. A kíséretet egy kapitány s egy hadnagy vezényelte. A fogoly-nak megengedtetett az első osztályú coupé használatni. Hír szerint Józsefstadba vitték.

— (Necrolog) Torboszói Bereczki Juliánna maga, édes fia Gyula és anyósa Miske Zsuzsanna özvegy Nagy Györgyné nevében fájdalmas szívvel tudatja, a felejtethetlen jó férj, illetőleg fia és apa laborfalvi Nagy György mult hó 20-án d. n. 4 órakor, 34 éves korában tüdősorvadás okozta halálát. Hílt porai mult hó 23-án d. e. 11 órakor helyotti szertartás után tételtek le a jobbgyfalvi családi temetőbe. Béke poraira!

+ A roppant havazások a magyarországi vasutbálozatot majdnem mindenütt megakaszták a közlekedést. A vonatok csak bizonytalan utakat tehetnek, sőt gyakran visszatérnek az állomásokra. Az akadályok még nincsenek mindenütt legyőzve. A Tisza több helyt elhagyta medrét, s roppant károkat tesz.

+ A „B. H.” írja, hogy a cs. kir. kereskedelmi ministerium az arad-szebeni vasut ismeri nevű londoni vállalkozójának Pickering urnak mult hó 19-kén engedélyt adott elömlunkálatok megkezdésére egy Piskitől (az aradi vonal egyik állomáshelye) Hátszegen át Petrosényig vivő vaspályát illetőleg. Az engedély hat hónapra terjed. Közútdománsulag. kévéssel ezeltől egy tásulat, melynek élén Fürstenberg Miksa és Emil hercegek, Chotek Otto gróf és Haber Lajos állanak, szintén e mellékvonalra nézve folyamodott az állambiztosítás megnyerésért. Természetes, hogy az, ki az arad-szebeni vonal engedélyért pályáz, óhajtaná e mellékvonalra nézve is az engedélyt maga számára megnyerni. Ez utóbbi reá nézve nagy fontossággal bír, mert nem csak kitűnő és olesó kösznet nyer ez által saját használatra úgy mint tovább szállításra, hanem a forgalmat a fővonalon nagyban élénkítene is, miután e mellékvonal körébe sok bányá tartozik; többi közt a kinestárnak is nagyszerű vashá-morai Vajda-Hunyad mellett.

+ A galicziai ostromállapot már két minister-tanácsnak képezte tárgyat. S noha megszüntetését minden órán várják, e megszüntetés még sem lesz tökéletes. Határozattá lön ugyanis, hogy lehet megkönnyítéseket tesznek, de végképp meg nem szüntetik, pedig Schmerling ur, mint állítják, a teljes eltörlés mellett nyilatkozott.

+ A császár ő Felsege nem régiben a bécsi praterből egy udv. vadászatról hazafelé kocsizván, a sz. Mihály-téren egy, az uri-utezából rohamosan kitörő bérkocsi a cs. hintót csaknem feldönté. Szerencsére az udv. kocsis elég éber és elég ügyes volt lovait viszarantani s a lókes erejét úgy a hogy gyöngíteni. A bérkocsis a rendőrségnek föl lett jelentve s a kereset ellene megindítva.

+ A magyar udv. korlátozóság, mint halljuk — írja a „Polit. Corresp.” — igen szorgalmasan foglalkozik az országgyűlés elömlunkálataival. A főkorlátozók, az országgyűlési elömlunkálatokkal foglalkozó hivatali személyzete elé határidőt tűzött volna ki, mikorára az előterjesztésekkel, valamint egyéb a közigazgatásra vonatkozó elömlunkálatokkal készen lenni tartozik.

+ Varsóban e hó 7-dike és 13-dika éjjelen

ismételve, s a legszigorubb rendőri ellenőrködés dacára, forradalmi falragaszokat találtak, sőt ily plakátok levélboríték alatt több fő- és altisztviselők-köz küldettek. Így például gr. Berg helytartó 4 plakátot, Trepoff és Frideriks főrendőrigazgatók három-három, az összes rendőrigazgatók és biztosok egyet-egyet kaptak. E plakátok azon jelentést tartalmazták, hogy a nemzeti kormány még folyvást fenáll, és felhívják a lakosokat, hogy készen tartsák magukat a felkelésre. A fegyverraktárak már készen állanak. Továbbá a katonasorozás ellen ellenszégülés ajánlatik, és az kitűztetik az általános felkelés idejéül. E plakát-terjesztések következtében ismét számos elfogatás és házmotozás történt. Többek közt szerdán a Kronenberg-féle dohánygyár is szigorú kutatás alá vétetett. Az egész épületet katonaság állta körül, s sem ki, sem be nem bocsátottak senkit. A kutatás után számos gyármunkást elfogtak. A nyomdákat, még a kormányt sem véve ki, szintén mind megmotozták s több szedőt és nyomdászt elfogtak. Mindazáltal a rendőrség még sem bírt volna a plakátok nyomára jönni.

Politikai hírek.

Angolország. A lapok némely, Seward által közzétett okiratokat hoznak, melyek Angolország ellen több ingerült megjegyzést foglalnak magukban, s aggodalmat fejeznek ki, európai beavatkozás iránt.

A ministerialis „Globe” attól fél, hogy a békealkudozások most már megbírsulván, a polgár-háború még hevesebben fog folyni, mivel a déliek szintén fölfegyverzendik a rabszolgákat.

Az alsóház f. hó 17-ki ülésében Hennessy jelenté, hogy ő márt. 17-kén a ház figyelmét az Angolország által Lengyelország tekintetében vállalt kötelezettségekre, az orosz kormányhoz Lengyelországbani eljárására, s az orosz-hollandi kölcsönnek Angolország általi aláírására hivatja fel.

Francoziaország. Páris, febr. 22. Chigi pápai nuntius állomáson marad, mert Rómából mentegőzések érkeztek. Spanyolországból nyugtalanító hírek érkeztek, melyek a közel jövőben fenyegető eseményeket sejtőnek. Az északamerikai francia követség meg van győződve, hogy a béke nemsokára meg fog kötetni.

A „Cour. du Dimanche” szerint az ellenzéki követségek 3 értekezlete tartottak; az első Carnot, s a más kettő Marie-nál. Berryer s Thiers is jelen voltak. Az olasz kérdés is tárgyalatott az értekezletek egyikében, s a jelenvolt követségek általános meglepték Thiers észrevételei, s elhatározottak, hogy az ellenzéki követségek főleg a politikai szabadságra, s a belkérdésekre kell figyelmüket fordítani. Simon Gy., Favre Gy., Pelletan s Picard, föntartván a római kérdés iránt szabad ítéletüket — kijelenték, hogy Francoziaország jelen helyzetében a külkérdések csak másodrendű fontossággal bírnak. A csütörtöki értekezletben elhatározottak, hogy Lanjuinais, Picard, Pelletan s Garnier-Pages tevékeny részt fognak venni a legutóbbi ülészak óta megválasztott kormány-jelöltek igazolásában. Erre az értekezlet elhatározá, hogy a választásfelhoz egy módosítvány fog indítványoztatni, a Francoziaországban hiányzó összes szabadságok követelése végett; Picard, Simon Gy. s Pelletan bizáltak meg ezen módosítvány szerkesztésével. Azt állítják, hogy Olivier s Darimon nem hívtak meg ezen értekezletekre.

A törvényhozó testület által titkos szavazás útján megválasztott titkárok közt van Darimon is. Erre a „France” megjegyzi, hogy már régóta nem választott titkár az ellenzék soraiból.

A sárka könyvben a schleswig-holsteini kérdésre vonatkozó okiratok közt az utolsó Drouyn de Lhuysnek 1864. dec. 30-ról kelt következő körlevele:

„Uram! A németországi és hercegségi események nem változtattak abbéli itéletünkön, melyet a londoni conferentia folyamában kimondottunk. A jogosság és pártatlanság politikájához híven, mely eddig irányt adott felfogásunknak, nem lehet ki nem jelenteni, felállított elveinket a tapasztalat mennyire igazolta. Midőn a nemzeti törekvések mindkét felőli figyelembe vételét, valamint Schleswig-dán részének kívánatait tekintve vétetni óhajtottuk, tudtuk, hogy a békés kiegyenlítésnek egyéb állandó alapja nem létezik. Kívánjuk, hogy minden fenforgó nehézség békésen egyenlítettessék ki és részvételjes megegyezésünket biztosítsuk a kérdés végleges megoldása körül, mindazon engedmények számára, melyekben méltányos alkalmazását találjuk fel azon eszméknek, melyek ajánlását és képviselését becsületbeli kötelességünknek tartottuk.

Vagyok stb.”

A lengyel bizottmány új aláírást nyitott a szükségben levő menekültek felségelésére. Plantien, nimesi püspök egy röpiratot ad ki a szabadelvűeknek az egyházi vitákban kétszineskedése ellen. A „Moniteur” jelenté, hogy a műkiállítás egy időben az ipar és mezőgazdasági kiállítással 1867. máj. 1-én fog Párisban megnyitattni.

Olaszország. Florenz, febr. 22. A király hűdigen fogadta a tarini küldöttséget, Rorat s Bignat szóra se méltatta. Beszélt, hogy Drouyn de Lhuys Turinba jelentette volna, hogy a király

elutazása következtében a szeptemberi szerződés két éves határidőre febr. 3-ikával kezdődik. A költségvetés 2287 millió frankra tételik. Az amerikai fegyvernyugvási hírek elhalgattak.

Róma, febr. 19. A titkos konsistorium mártiusig elhalasztotta. A pápa allocutioja panaszt fog emelni a lengyelországi katolikusok földözése miatt.

Németország. A „Nordd. Allg. Ztg.” már azon bekövetkeztét veszi szemügyre, miszerint a kormány s a kamra közti egyezkedés — a budget s katonai kérdésre vonatkozólag — nem fogva létre jöhetni. Mintán az egyes kamarai bizottmányokban történt eseményekre utalva, azon nézetét nyilvánítja, miszerint a budget-nélküli állapot tehát valószínűleg egy ideig még fenn fog maradni, — így folytatja:

„Mi várhatunk!” ezt kiálták a választókhoz egyik röpiratukban ama vezetők, kik 1862-ben az ellenzékét szervezték. Már a kormány szintén várhat, s meg lehet róla győződve, hogy ezen várakozás csak arra szolgál, mikép a porosz korona hatalma s tekintélyének érzete az országban megerősíthetessék. A kormány várhat. S ha a legtöbbiek eseményei által a porosz nép igen sokat fogott veszteni a képvisleti rendszer iránybani lelkessüléből, ez éppen ezen párt hibája, mely azt képzelé, hogy bizonyos számú szavazatok által végrehajthat egy oly forradalmat, mely a porosz államot fölfogatja, s a királyság helyébe az ösválasztók uralmát állítja. A kormány várhat. Nem ő hagyja el az egyezkedés útját, mely mulhatlanul szükséges egy oly államban, hol az alkotmány törvényhozási czélokra 3 egyenjogu tényezőt állított föl, sőt inkább a követek-háza az 1862. sept. 22-ki határozat által, elégeté maga mögött a hidat, s az alkotmányt veszélybe juttatja. A követek-házának tiszte, ezen hidat újra föllátni, mire a kormány mindenütt készséggel nyújt rugaszereket, hol az alkotmány a ház törvényhozái részvétét kívánja. De ezen túl minden további lépés a légbe tett lépés lenne. Mivel ha a trónbeszéd már azt is lehetetlen ségnek jelölé ki, hogy az egyezkedés utja a hadsereg újraszervezés megsemmisítésének útján keresetessék, szintoly lehetetlenség, a hadseregi újraszervezést a korona s az urak-háza alkotmány szerinti budgetjogáról lemondás rovására tartani fenn. Senkisé meg gondolhat komolyan ily kombinációra. A követek-háza azon jogának elismerése lenne, miszerint a jövő évben megsemmisítse a hadsereg újraszervezést, a miért az ár meg lenne fizetve.”

Orosz-Lengyelország. A londoni „Pall. Mall. Gazette” arról értesült, hogy Wielopolski marquis Lengyelországban a polgári igazgatás főnökévé, s Berg tábornok a sereg parancsnokává fognak kineveztetni.

Újabb. Pétervár. febr. 23. Oroszország mint védhatalom tagadólág válaszolt Türökországnak azon indítványára, mely a syriai keresztényeknek 1860. évben történt legyilkoltatása miatt elítéltek megkegyelmezésére vonatkozott.

— Boroszló, febr. 23. Szentpétervárról febr. 21-ről keltezett tudósítások szerint a csár tegnap moszkvai kereskedők és gyárosok küldöttségét fogadta el, mely köszönetet mondott a czárnak azért, hogy a nemességet rendre utasított. Más városoktól is várható hasonló küldöttségeket. Szállongó hír szerint Herten két napot töltött Sz.-Pétervárott s nevezetes személyiségekkel volt találkozás.

— Berlin, febr. 24. A „Zeidl. Corr.” ellene mond azon híreknek, melyek szerint a kamara felszólattának azon esetre, ha Michaelis indítványát elfogadná. Nem igaz, hogy Augustenburg hgnek a porosz alattvalói kötelezettség alóli felmentetést tárgyzó indítvány létezik.

— Brüsszel, febr. 24. A második kamarának ma hosszú és igen viharos ülése volt. A vita tárgya a belga-mexikói expedíció volt. Mind a bal, mind a jobb oldalról hazafias tiltakozások nyilvánultak a belga kabinetnek minden beavatkozása ellen, a mexikói dolgokba.

— Páris, február 24. A senatusban a választásfelirati vita a jövő héten kezdődik. Illetékes helyről valótlannak nyilvánítottak azon hír, mintha Izabella királynő azon feltét alatt engedte volna az államnak vagyona tetemes részét, hogy a háború Domingo ellen folytatassék. A dominicanusok kérvényt küldtek Madridba, melyben teljes függetlenséget kívánnak. Madridi tudósítások szerint Izabella királynő adományozását a legnagyobb pénzübeli szorultság idézte elő; a ministerium folyó hó 18-kán beadta volna lemondását, ha ezen végső eszközöz nem nyúlt volna a királynő.

— Turin, febr. 23. A király ma délután 2 órakor Lamarmora tábornok kíséretében ide megérkezett. A királyi hercegek, miniszterek, továbbá a municipium és nemzetőrség a pályaudvarban fogadták a királyt, ki élénk éljenzésekkel üdvözöltetett.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DÁNIEL.

BÉCSI BÖRZE február. 24-kén 1865.

Államadósság.	Adott ár.	Tartott ár.	Elsőbbségi kötvények.	Adott ár.	Tartott ár.
5%-os nemzeti kölcsön . . . 100 frtos	79 20	79 60	Osztrák Lloyd	90 50	91 50
5%-os metalliques . . . 100	72 10	72 60	Dunagőzhajózási	95 50	96 —
4 1/2%-os . . . 100	64 —	64 25	Államvaspálya	113 25	113 75
1839-dik évi teljes . . . 100	162 —	162 25	Lomb.-velencei	105 frtos	110 50
1839-dik " ötödik rész . . . 100	157 —	157 50			
1854-dik " teljes . . . 100	88 —	88 57			
1860-dik " teljes . . . 100	94 60	94 70			
1860-dik " ötödik rész . . . 100	96 80	97 —			
Résztvények.					
Nemzeti bank 10 éves . . . 5%	102 —	102 25	Hítelintézet	200 frtos	189 70
" " Kisors. exst. . . 5%	92 75	93 25	Bankrésztvény	803 —	809 —
" " oszt. é. . . 5%	88 50	88 60	Alsó-ausztr. esc.-bank . . .	500 frtos	590 —
Gall. hit. int. osztr. ért. . . 4%	71 50	72 50	Lloyd	500	234 —
Magyar földhitelezet . . . 5 1/2%	81 —	82 —	Dunagőzhajózási	500	469 —
" " 10 év. jöv. jegy 6%	—	—	Pesti lánchíd	500	370 —
Földtehermentesítési köte-					
lezvények.					
5%-os magyarországi . . . 100 frtos	74 50	75 50	Északi vasút	1000	1845 1847
" " erdélyi . . . 100	72 25	72 25	Állam	500	202 10 202 30
" " horvát . . . 100	75 25	76 25	Déli	200	248 — 249 —
Sorsjegyek.					
Hítelintézet	100 frtos	128 10	Nyugati	200	137 25 137 50
Dunagőzhajózási	100	86 —	Tiszai	200	147 — 147 —
Triest	100	111 50			
Esztérházy herceg . . . 40	114 —	113 —			
Salm	40	31 —			
Pálffy	40	29 75			
Clary	40	27 —			
St. Genois	40	27 —			
Budai	40	26 50			
Windischgrätz . . . 20	17 75	18 25			
Waldstein	20	19 50			
Keglevich	10	14 50			

A t n é z é s e

a kolozsvári levél- és szekérposta indulásának s érkezésének.

Indul a levélposta:

Magyarhonba és külföldre naponként déli 12 órakor.
Szeben, Brassó, s Oláhországba naponként d. u. 5 órakor.
Maros-Vásárhelyre naponként d. u. 5 órakor.
Lengyelhonba és Szászországba naponként d. u. 5 órakor.
Csernoviczra naponként déli 6 órakor.
Debreczen felé Zilahon és Szilagy-Somlyon át: N.-Károlyra naponként délután 3 órakor.
Mocsra vasárnap, kedden, csütörtökön és szombaton délután 3 órakor; egyéb napokon esti 6 órakor.
Kolozsra kedden, csütörtökön és szombaton déli 12 órakor.

Érkezik a levélposta:

Magyarhon- és külföldről, névszerint: Bécsből, Pestről, Kassáról, Szegedről, Temesvárról, Aradról, N.-Váradról naponként 2—3 óra tájban.
Szeben felől, Brassóból, M.-Vásárhelyről, Abrudbányáról, Zalahánról, Temesvárról és Tordáról naponként reggeli 8—9 óra közt.
A Csernovicz felől jövő s ezzel egyesült nagy-bányai levél-posta naponként reggeli 6 órakor.
Debreczen felől Sz.-Somlyon át naponként reggeli 6 órakor.
Mocsról naponként reggeli 6 órakor.
Kolozsra kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt 10 órakor.

A szekérposta indul:

Bécs, Pest és Nagy-Várad felé naponként déli 12 órakor.
Szebenbe és Brassóba stb. naponként d. u. 6 órakor.
Maros-Vásárhelyre naponként d. u. 5 órakor.
Csernoviczra, Beszterczére, Dézsre naponként esteli 6 órakor.

A szekérposta érkezik:

Bécs, Pest és Nagy-Várad naponként d. u. 2—3 óra közt.
Szebenből s Brassóból naponként reggeli 8—9 óra közt.
Maros-Vásárhelyről naponként reggeli 7 órakor.
Csernoviczról s Beszterczéről naponta reggeli 6 órakor.

A Biasini gyorskocsi indul:

Kolozsvárról Nagy-Váradra vasárnap, kedden, csütörtökön és szombaton déli 11 órakor.
Nagy-Váradról Kolozsvárra, hétfőn, szerdán, pénteken, vasárnap, a vonat érkezése után. — Szállítási díj 8 frt 40 kr.
Kolozsvárról Brassóba kedden és pénteken reggel 4 órakor. — Szállítási díj: Tordáig 2 frt 10 kr. N.-Enyedig 4 frt 38 kr. K.-Fejérvárig 6 frt 66 kr. Szászsebeig 7 frt 36 kr. Szebenig 10 frt 40 kr. Brassóig 18 frt.
Brassóból N.-Szebenbe kedden és pénteken reggeli 3 órakor.
N.-Szebenből Kolozsvárra szerdán és szombaton reggeli 8 órakor.
E vonalon gyorskocsi is kapható minden időtájban.

Alsó ausztr. mérő: vagy is két nagy véka.

Erdélyi		Tiszta búza.	Rozs.	Árpa.	Zab.	Török- búza.	Marha- torjón.
piaczi árak:		k r a j e z á r o k b a n .					
Beszterce február.	14.	300—220	180	—	72	240	10
Brassó febr.	17.	334	192—180	200—172	102—90	268	11
Dézs	14.	270—240	150—140	—	75—70	200—190	9
K.-Fejérvár	11.	348—348	200—200	—	130—130	150—160	12
M.-Vásárhely febr.	23.	426—340	226—200	—	116	266	11
N.-Enyed	23.	360—330	240—220	—	120—90	160—140	11
Szamosújvár	20.	250—230	140—120	—	80—70	160—140	12
Szászváros febr.	18.	360—340	220—200	—	130—124	180—170	12
Sz.-Régén	16.	330—300	210—180	150—140	80—76	240—160	11
N.-Szeben	21.	347	233	—	120	240	13
Sz.-Udvarhely	21.	390	165	—	82	300	12
Torda febr.	18.	266—240	146—140	120—115	85—80	160—150	12

Gabonaár Kolozsvárról febr. 23-kán 1865.

(Bécsi mérője osztrák értékben.)

Tisztabúza 2 frt 60 kr. Elegybúza 2 frt — kr. Rozs 1 frt 40 kr. Árpa — frt — kr. Zab — frt 70 kr. Török-búza 1 frt 40 kr. Pityóka — frt — kr. Marhabús — 13 kr.

H I R D E T É S E K.

HIVATALOS.

Sz. 278. 1865.

Hirdetmény.

Nagy-Enyed városának, N.-Enyeden 1-ső szám alatti több kényelmes szobákkal ellátott **vendégfogadója folyó évi mártius hó 14 én d. e. 10 órakor**, folyó évi április 24-én kezdve három egymásután következő évekre közértesítést adatik. A t. cz. vállalkozni szándékozók 100 o. é. forint bántépénzzel magukat ellátva, a kiírt napon a város tanácskozó termében megjelenni köteleknek. Addig is a kiadási feltételek a város jegyzői-hivatalnál megtekinthetők. Nagy-Enyeden, februárius 20-kán, 1865.

NEM HIVATALOS.

(32) (26—26) Osztr. cs. kir. legelőbb angolhon s amerikai szabad. ellátott

ANATHERIN SZÁJVÍZ

POPP J. G. bécsi gyakorló fogorvostól, előbb Tuchlauben város rész 557 sz. jelenleg belváros Bogner-utca 2-dik sz. alatt a takaréki pénztárral szembe.

Ára üvegenként 1 frt 40 kr.

cs. kir. szabad. **FOGPÉP**. Ára 1 frt22 kr. **FOGOLÓM**, udvas fogak önbe-

töltésére. Ára 2 frt 10 kr.

NÖVENYI-FOGPOR

Hogy a fenn jelt Szájvíz, hosszas évektől fogva, a fogak s más szájrészek legjellegesebb fenntartó szerül esmertett el, számos erre vonatkozólag közzétett bizonyítványok által, a legmagasabb vá-

lamint a tisztelt urrend, s sok nagy érdemi, s jeles híri orvosi egyéniségek részéről tanúsítva van.

Az **Anatherin Szájvíz**, a legutóbbi világkiállítás mint kitűnő, a hamisítás ellen Angolhonban kir. szabadalommal biztosított, s Amerikába hasonló oltalom mellett szintén közzétételben részesítve, a birodalom első folyó lapjai által közzétételre, annak további dicséretére úgy hiszik, hogy szükségesnek látszik.

Kapható: Kolozsvárról WOLFF J. és KHUDY J. özvegye gyógyszerüzében.

Előfizetési vagy megrendelési felhívás

III. Napoleon császár

JULIUS CAESAR

ezimű történeti élet- és korrajzára.

Fordították: Greguss Ágost és Székely József.

Alig volt mű valaha, melyet a világ művelt közönsége nagyobb érdeklődéssel, több kíváncsisággal várt volna, mint **III. Napoleon császár JULIUS CAESAR-ját**.

A világ-irodalom évektől fogva beszél már felőle, találgatva, hogy korunk legnagyobb embere hogy és minő szempontból fogja a nagy Caesart megítélni, minő álláspontból tekinti ama kort, melynek Caesar volt teremtetője, élető leke?

A nagy kritikai szigorral írt s a világ-irodalomban méltán oly rendkívüli figyelmet ébresztő mű végre elhagyta a sajtót, melynek híre minden kiadó versenyre kelt, hogy a művelt nemzetek nyelvére áttölthessék azt.

A versenyzők közül mi sem maradhattunk el, s rövid időn Pesten is meg fog már az első kötet jelenni a **magas szerző által jogosított magyar kiadásban**.

Bármennyien írták is már meg a világhódító Caesar életét, a magyar olvasó közönséget bizonyára mégis érdekelné fogja e mű, melynek szerzője új életet lehel belé magas szellemével.

Azon jöremény fejében, hogy kedves kötelességet teljesítsek, sietek ezennel alkalmat nyújtani e mű minél előbbi megszerzéséhez, annálval is inkább, mert a **bolto ár** a költséges kiállítás miatt **magasabb** leend.

Egész tisztelttel kérem feltehat az olvasó közönséget, a megrendeléseket mentől hamarabb eszközölni, **hogy a példányok szétküldésében pontos lehessenek**.

Megrendelési feltételek:

Magyar nyelven: az egész három nagy diszes kötetből álló műnek előfizetési ára 10 frt.

Az első kötet aláírásai vagy előfizetési ára 4 frt és vagy postai utánvétellel, vagy készpénzzel rendelhető meg.

Eredeti francia kiadásban: I kötet 6 frt.

Német nyelven: I kötet 4 frt 50 kr.

Az előfizetési összegeket **egyenesen könyvkereskedésbe** ezimezve kérem utasítani.

Kolozsvárról, február 1865.

(51)

(3—4)

STEIN JÁNOS.

(56) (1—3) Vendégfogadó kiadás.

Károlyfejérvárt a piacon a **"NAPHOZ"** címzett nagy **vendégfogadó**, több vendég szobákkal, jó istállókkal, s nagy mulató kertel, ez évi Sz. György napjától kezdve, három vagy több évekre is kiad. Értekezhetni ott helyt a tulajdonos övél, vagy Kolozsvárról, b. király-utca 20 szám a. Sárdi Miklós jogászsáral.

(55) (2—3) Haszonbéri hirdetmény.

Bárod Radák Ádám ö méltóságának Radnót és Kutyalva közt, ez utóbbitól mintegy kétszáz ölnyi távolságra fekvő jó karban lévő **vendégfogadója**, közvetlen a fogadó mellett 64 hold tagosított szántóval, melyből a jelen évben 7 hold **lóhere leendő kaszálható**, bent **Kutyfalván** egy csinos **udvarházzal** és gazdasági épületekkel, három vagy hat évre is haszonbérbe kiadandó. Értekezhetni felőle bérmentes levélben, vagy szóval M. Ludas, Ozdon **BEDE MOZESSAL**. Ozd, februárius 23. 1865.

(52) (3—3) Haszonbérbe adandó jószág.

Tordamegye alsó kerületben **M. Csánban** 250 holdból álló tagosított birtok, a Padura-manyi részben, több évekre haszonbérbe kiadandó.

Ertekezni lehet **Boér Eleknel** Ó-Tordán.

(53) (3—3) Haszonbéri hirdetmény.

Maros-Ludason, Maros-Dátosan- és Kutyalván 1300 holdnyi birtok folyó 1865 ik év Szentgyörgy napjától több évekre haszonbérbe kiadó a bérházakkal együtt. Ludas és Kutyalva tagosított van. A haszonbéri feltételekről értekezni lehet **Bedőházi Jánossal** Kútillőmegegyében Sz.-Vesszőn mártius 5-keig.

(16—24) (275) Nem kell többé csukamáj-olaj! **JÓD-TARTALMÚ RETEK-SZÖRŐP** **GRIMAULT és TARSÁ**, párisi gyógyszerészek, rue de la Fenille 7. sz. A párisi főkördő-orvosok bizonyítása szerint, a mely több egyetem mutató-nyában és kísérletben látható, a szörp legnagyobb sikerrel alkalmazzák a csukamáj helyett, a melyet jóval felülmúlja. Gyógyít mellbetegségeket, skrofulat, vér-vizet, a bér halványaságát és zsibbadást, étvágyhiányt, s vértisztítást által erősíti a szervezetet. Szóval a legjobb tisztítószer. Soha sem fogja el a beleket s a gyomort, mint a hamuszir és vas-jód, s nagy sikerrel használhatók gyermekeknek is, a kik mirigyeiben szenvednek. Dr. Cazeau a párisi St. Louis kórházól különösen ajánlja borbélyegeknek. Kapható az osztrákbirodalom minden nevezetesebb gyógyszerüzében.

(39) (6—6) A **tordai cifrafogadó** nevezet alatt esmeretes vendégf. év április 24-én kezdődik, haszonbérbe adandó lévén, a vállalkozók év iránt Tordán helylő tulajdonossal f. év április 1-ső napjáig, bár mikor értekezhetnek.

(47) (6—10) **Alólírtnál többféle fényképező gépek** a vétel ár feléért kapható!..
Kolozsvárról **Veress Ferencz**, fényképész.

STEIN JÁNOS könyvkereskedésben Kolozsvárról, **Harmath Józsefnél** Tordán, **Wittich Józsefnél** Maros-Vásárhelyen, **Dobray Nándornál** S.-Udvarhelyen, **Barthos Domokosnál** S.-Szentgyörgyön, **Vokál Jánosnál** Nagyenyeden, **Sindel Károlynál** Brassóban **kapható**:
Historisch- genealogisch- geographischer Atlas zur Uebersicht der Geschichte des Ungarischen Reiches und seiner Nebenländer, von Bedeus von Scharberg. 8 Lieferungen à fl. 1. 8 Gulden ö. W.
A szolgabírói hivatal. Irta Zsoldos Ignác m. ac. rendes tag. A magy. t. társaság által 1843-ban az évi nagy jutalommal koszorúzott munka. III-dik kiadás. 3 füzet. Ára 3 frt 40 kr.

!! Hasznos kézi könyvek Mezei gazdák számára !!

Galgóczi Károly. A mezei gazda népszerű vezér-könyve, a mostani viszonyokhoz alkalmazva. Földbirtokosok, gazdatisztek és földmivesek használatára. 4-ik javított és bővített kiadás. I rész: Földművelés. Ára 80 kr.
Mártonffy Zsigmond, a Váltógazdaság, vagy az okszerű mezőgazdaság és falusi háztartás alapelvei. Koszorúzott pályamű. Ára 1 frt 50 kr.
Paczig G. Korunk igényei szerinti gyakorlati Mezőgazda-tiszte. Czel-szerű s tanulságos kézi-könyv. Földbirtokosok, bérnőkök, kezdőgazdák s tanoncok számára, hazánk viszonyaihoz alkalmazva. Ára 2 frt 60 kr.
Medve Imre. A magyar gazdasszony teendői a közéletben, házbán és konyhában. Kézi és segédkönyv, nők és hajadonok számára Ára 2 frt.
Kovács József. Kalauz a gyümölcsfa ültetés, nyelés és oltás körül. Ára 1 frt.
Gönczy Pál. Oktatás a gyümölcs és eperfa tenyésztésben. Vezér-fonálul a nép és népiszók számára. Ára 30 kr.
Ügyes Mari a kis konyhakertésznő, vagyis alapos oktatás a zöld-ség termesztésben. Ára 50 kr.
Lucas Ede. Gyümölcsfa iskolák, hazai viszonyainkra átdolgozva, különösen a községi faiskolák vezérkönyvéül. Számos fametszettel. 1 frt.
Reischer Endre, kereskedési növények művelése, nevezetesen az **olajmagu, fonalbeli, festő- s egyéb gyáraknak való, továbbá a közhasznu fűszeres-növények** miképeni termesztéséről szóló kézi-könyv. Ára 50 kr.
Dr. Farkas Mihály. Takarmány növények ismertetése és tenyésztése, rétművelési és takarmányozási naptárral és számos fametszvényvel. 50 kr.
Szontagh Gusztáv, a szenvedelmes dinnyész, utmutatás okszerű dinnyetermesztésre. Ára 80 kr.
Hoitsy Miksa. Dinnyetan, vagy a dinnye-növény, s annak termesztésénél előforduló tárgyak elmélete, s a legújabb dinnyetermelés. 50 kr.